

Alimentem els focs de la Ruptura amb els estats ocupants

El passat 13 de setembre es va encendre a Girona l'espurna d'un moviment de protesta contra la monarquia espanyola que des de l'any 1988 no es veia al nostre país. A més, aquesta protesta podria derivar en un moviment de desobediència civil.

Ara bé, que aquest moviment de protesta i desobediència qualli depèn de molts factors, alguns dels quals no estan sota el control de l'Esquerra Independentista. Per això, entenem que cal analitzar aquesta situació amb certa perspectiva. D'entrada, com diu Alerta Solidària en un dels primers comunicats, aquesta dèria persecutòria de l'Audiència Nacional contra la crema de fotos del monarca espanyol respon a un panorama preelectoral espanyol, les eleccions al Parlament espanyol. Aquest element és prou rellevant a l'hora d'analitzar com pot evolucionar aquest fenomen.

D'altra banda, cal veure quina ha estat (i probablement) serà la reacció dels grans partits polítics i els mitjans de comunicació. Quant als primers, com era previsible i han fet tradicionalment, PSOE i CiU s'han afanyat a donar suport incondicional a la institució monàrquica i a minimitzar les protestes i desqualificar els i les que hi han participat.

Un esment especial mereix la reacció de la direcció d'ICV, que ha estat ben bé la d'un partit d'ordre, intentant que s'aturi qualsevol mobilització popular i propiciant alhora que els Mossos d'Esquadra actuïn de delators de les persones que han participat en les concentracions de protesta, la qual cosa ha evidenciat un cop més el paper d'aquest cos policial, subordinat de totes totes als altres aparells repressius de l'Estat.

Per la seva banda, la direcció d'ERC també s'ha afegit al PSOE en l'intent de minimitzar de les mobilitzacions i no ha dubtat (tret d'excepcions) a votar amb la resta de partits d'ordre una resolució en què es demanava «respecte» per les institucions. És a dir, un partit suposadament independentista i republicà demana que respectem les institucions que ens impedeixen ser un poble lliure. Aquesta deu ser la seva nova es-

trategia per avançar cap a la República dels Països Catalans. Comptat i debatut, una nova mostra de la crisi política en què està immersa ERC, un partit sense cap mena d'estratègia independentista.

Pel que fa als mitjans, els grans mitjans que viuen i treballen a Catalunya i els espanyols que s'hi difonen s'han mostrat un cop més com el que ja sabem d'antuvi, és a dir, defensors incondicionals de l'*status quo* i, per tant, d'una de les institucions, la monarquia, que el sosté.

Tot i aquesta unanimitat, cal ser conscients que, seguint les *recomanacions* dels dirigents del PSOE, els mitjans a finals a aquest partit, que no s'esperaven la resposta que s'ha produït davant les citacions, intentaran treure aquest tema de l'agenda tot invisibilitzant-lo. Per contra, els propers al PP potser tractaran de donar-li una certa visibilitat central si veuen que serveix per desgastar el PSOE en la cursa electoral que acabarà a les properes eleccions al Parlament espanyol.

Segons el nostre parer, aquesta mobilització evidencia qui és demòcrata i d'esquerres i qui té clars la defensa dels nostres drets nacionals i qui està per la defensa de l'*status quo* imperant i de les institucions i estructures que ens oprimeixen.

El nostre objectiu a curt termini hauria de ser mobilitzar en solidaritat amb les persones citades per l'Audiència Nacional espanyola el màxim de gent i de sectors populars favorables a la ruptura amb els estats ocupants, allò que hom diu sobiranisme, i alhora popularitzar molt més les cremes d'imatges el rei. Seria un error voler reduir la mobilització als cercles estrictes del moviment, ja que només servirà per a una campanya d'autoconsum intern que es desgastarà en pocs mesos, sobretot si els mitjans comencen a invisibilitzar les protestes.

Al mateix temps entenem que cal dotar de continguts polítics les protestes i anar més enllà del rètol «antimonàrquic». Per això, la defensa del republicanisme i els valors que s'hi associen (laïcisme, per exemple) hauria de ser a partir d'ara un dels eixos tant del discurs del nostre moviment com del seu futur programa polític. En aquest sentit, cal considerar encertada campanya per la República dels Països Catalans proposada per la Candidatura d'Unitat Popular en la mesura que pot servir perquè el debat es polaritzi en termes polítics més adequats i situï l'Esquerra Independentista com un agent capaç de generar propostes polítiques sòlides que permetin aguditzar les contradiccions d'altres espais polítics.

Hem de tenir clar que s'ha encès una metxa que ens pot acostar diversos sectors de les classes populars dels Països Catalans favorables a la Ruptura Democràtica amb els Estats ocupants. Per tant, ens correspon alimentar políticament els focs que ens hi poden acostar.

Se'ns ha girat feina...

Quins són els reptes actuals de l'Esquerra Independentista?

L'Esquerra Independentista s'ha d'espavilar, ens hem d'espavilar, perquè aquests darrers temps «se'ns ha girat feina»: la societat catalana es troba en un estat de rebombori ideològic i mediàtic que revela una efervescència política en sectors socials importants, una efervescència que si se sap endegar adequadament pot portar a un avanç important de la lluita per l'autodeterminació i la independència. Per a això caldrà que portem a terme amb rigor, constància i tenacitat, la nostra acció.

En primer lloc, haurem d'esforçar-nos, doncs, per destriar amb el màxim de precisió quines són les nostres tasques en aquest moment.

Quina ruptura independentista?

La conquesta de la independència és una «ruptura política»¹. Independentment de la forma que prengui finalment el procés, allò que és indubtable és que aboca a una organització política de la societat catalana que parteix d'una font de sobirania (nacional) que trenca amb la font de sobirania (aliena) precedent. Es tracta d'una ruptura que és, a més, «democràtica» perquè respon a la voluntat popular lliurement expressada.

La primera cosa que es pot dir de la Ruptura Democràtica per la Independència és que és un procés polític de masses en el qual hi ha de prendre part el conjunt del poble català. Es tracta, doncs, d'una acció de tipus tàctic, que es congrua en un moment determinat per mitjà de l'acció conjunta de sectors socials molt diversos. Els sectors implicats responen a interessos socials molt diversificats i s'identifiquen amb ideologies força variades; i per això tendiran a defensar models de societat diferents i probablement divergents o contradictoris.

Aquesta diversitat ideològica i política no vol pas dir, però, que totes les propostes propugnades pels diferents sectors siguin igualment possibles: la República de-

mocràtica, popular i federativa acumula el màxim de suport social i és la que és socialment més aplicable, cosa que no vol pas dir, tanmateix, que sigui la que tingui per força més possibilitats de manifestar-se públicament, a causa del pes que les ideologies lliberals, tenen –i tindran probablement encara durant un cert temps– al si de la societat catalana, com a conseqüència de llur influència social i dels instruments informatius que són controlats per aquests sectors socialment dominants.

La forma que prengui l'estat català independent depèn, doncs, de manera molt important de l'abast que les forces populars hagin aconseguit al si de la societat catalana en el moment de la ruptura.

No podem, doncs, avançar cap a la Ruptura Independentista sense que l'Esquerra Independentista tingui un pes important en aquest procés. Això vol dir implicar-se a fons en els moviments amplis per la ruptura independentista i exercir al seu si una influència progressivament important.

Quina lluita ideològica?

Des del punt de vista ideològic, al llarg de les darreres setmanes i mesos, s'han produït diferents fenòmens polítics remarcables que convé que ens esforcem per a analitzar, per tal d'aclarir quines han de ser les tasques ideològiques principals els mesos venidors:

- a) D'una banda, és un fet observable l'existència d'una crisi seriosa de l'autonomisme.
- b) I, d'altra banda, es pot constatar que està prenent forma cada dia amb més solidesa, un sector lliberal, en la lluita per l'autodeterminació i la independència.

Pel que fa a la crisi de l'autonomisme, cal dir que és tan seriosa que s'intenta disfressar de diverses maneres. Els autonomistes s'esforcen, per exemple, per presentar-la com una crisi de catalanisme; per això hi ha algunes forces regionalistes que ara no paren de parlar de «refundació del catalanisme». Des de l'Esquerra Independentista diem clarament que la situació actual no mostra altra cosa que una crisi de

l'autonomisme; i que no hi ha altra sortida d'aquesta crisi que superant els referents autonomistes i encaminant directament la lluita per la independència.

Ha arribat l'hora, doncs, de portar a terme un combat frontal contra l'autonomisme. No hem de deixar que es refaci còmodament, no hem de permetre que recuperi fàcilment credibilitat social. Cal acular l'autonomisme a tot arreu on sigui possible plantar-hi cara, mostrant la inanitat de voler mantenir el nostre «encaix» al si de l'Estat espanyol. Totes les opcions que es puguin prendre en el sentit d'aquest encaix (autonomia, federalisme, etc.) són propostes perilloses. L'única sortida és la independència i des de l'Esquerra Independentista ho hem de propagar a tot arreu. L'èxit futur de la proposta independentista depèn en molt bona part de la força i l'amplitud d'aquest combat frontal contra l'autonomisme ja des d'ara i a tot arreu.

En general l'Esquerra Independentista, que s'ha mantingut massa sovint en àrees d'acció i de propaganda aïllades de la vida social, no té gaire pràctica en el combat de les idees, no sap combatre prou les opcions autonomistes en els fòrums de debat de la vida quotidiana, és a dir, els fòrums que situen fora dels nostres cercles immediats. És per això que hem de fer un esforç per tal que cada dia més militants del nostre moviment incorporin com una pràctica política habitual la crítica i el debat adreçats a combatre les polítiques i les propostes de l'autonomisme. El combat contra la figura del rei que s'està duent a terme darrerament, és, un bon exemple de lluita contra l'autonomisme i l'espanyolisme disputant-li l'espai públic, tal com han posat de manifest les reaccions que s'han produït entorn d'aquesta mobilització.

D'altra banda, com hem de tractar el fenomen de l'emergència de sectors lliberals que es mostren obertament a favor de la independència? Des de l'Esquerra Independentista les respostes no han estat fins ara gaire elaborades. La majoria de sectors «passen de tot» perquè no conceben tenir res a veure amb aquests sectors, o bé fan simples maniobres puntuals d'aproximació (porten un «independentista liberal» en una conferència, li demanen una col·laboració en una revista, etc.).

1. L'MDT ha definit la conquesta de la Independència com a una «Ruptura Democràtica per la Independència» en el document *Ara és el moment de la Ruptura Democràtica per la Independència*, Països Catalans, 2004 [www.mdt.cat]

L'herència d'Octubre

La Revolució de l'Octubre de l'any 1917, que va tenir lloc principalment a Rússia¹, ha representat una experiència cabdal en la història dels canvis socials de la humanitat. Ha estat una experiència que ha encoratjat d'una manera potentíssima les lluites i els canvis socials i polítics arreu del món durant més de setanta anys i que va ser la raó de fons de l'hegemonia ideològica del marxisme a Europa durant llargs decennis. I, encara, a data d'avui, la influència del comunisme (sorgit fonamentalment de la Revolució d'Octubre) persisteix, malgrat l'ofensiva ideològica contrària desenvolupada al llarg de les darreres dècades, una ofensiva que hem de tenir clar que té dos precedents fonamentals: una repressió sanguinària (especialment cruenta al Con Sud americà) i la manipulació de l'ensorrament de Bloc Soviètic.

Contràriament a allò que prediquen els ideòlegs neoliberals del capitalisme les contradiccions socials i ideològiques no s'han esvaït i, sota diferents formes, han reaparegut lluites de resistència que es van articulant al voltant d'organitzacions que forçosament s'inspiren avui també en principis sorgits d'aquesta experiència revolucionària.

L'evolució posterior de Rússia, de la Unió Soviètica i dels Països de l'Est d'Europa, sobretot els anys posteriors a la Segona Guerra Mundial², no ens ha d'impedir de fer unes consideracions específiques del que va ser aquella ruptura política i del llegat que ens ha deixat, encara que sigui de manera forçosament breu en aquest article.

Com podem valorar, en síntesi, la importància de la Revolució d'Octubre? En destacarem quatre elements fonamentals:

1. Una revolta popular (d'obers i de pagesos) victoriosa que va posar fi a una tirania
2. Un estímul potentíssim per a les lluites obreres i populars del seu temps.
3. Un impuls per a la lluita anticolonial arreu del món.
4. Un referent per a la resistència al Centre de l'imperi capitalista

Una revolta popular (d'obers i de pagesos) victoriosa que va posar fi a una tirania

Qualsevol valoració del que ha representat la Revolució d'Octubre cal que sigui situada en el seu context: com estava el país abans d'aquest esdeveniment? Què va representar per a la societat i per a les seves classes socials? Alguns analistes i polítics de poca volada han volgut fer jutjar la Revolució d'Octubre fora del seu context social i històric amb la intenció de denigrar aquesta experiència revolucionària. Cal posar el debat arran de terra, en la realitat. Si estudiem bé el règim tsarista, fonamentat des de feia segles en la misèria amplis sectors de les classes populars de l'estat rus, i coneixem també els avatars polítics de principis del segle XX (1904-1917), amb les maniobres

reiterades dels sectors burgesos per a establir pactes continuïstes amb el règim tsarista, podem copsar la importància d'aquesta revolució sorgida del cor de les classes populars. L'alliberament que va representar per a milions de persones oprimides és la realitat bàsica que cal constatar.

Un estímul potentíssim per a les lluites obreres i populars del seu temps

Tot el món de l'època va tremolar amb la Revolució Soviètica, que va ser identificada per àmplies capes obreres i populars com un esclat alliberador. Només cal llegir la premsa de l'època, i fins als anys 30, als Països Catalans per a entendre aquesta percepció. Fins i tot els sectors obrers d'adscripció anarquista contemplaven aquesta experiència amb una gran admiració i les lluites d'aquesta experiència eren recordades com a exemples a seguir.

Un impuls per a la lluita anticolonial arreu del món

Un altre efecte de la Revolució d'Octubre es pot trobar en la lluita anticolonial. Lenin es va posicionar ben aviat contra l'imperialisme, i les repercussions d'aquests posicionaments van intervenir activament en els moviments d'alliberament de continents sencers: Àsia (Xina, Vietnam, etc.), Àfrica (Ghana, Kenya, El Congo, Algèria, etc.), Amèrica (Cuba, Argentina, Xile, Nicaragua, etc.)... moviments que van revolucionar la faç de la terra i que en molts de casos van abocar a nous estats independents. Es tracta d'unes experiències de lluita que han arribat fins al temps present, on encara hi ha moviments socials importants que s'inspiren en experiències relacionades amb la Revolució d'Octubre (com el moviment anomenat maoista del Nepal, els moviments socials i polítics d'esquerra de l'Amèrica del Sud, o els diversos focus contra el neocolonialisme a l'Àfrica).

Un referent per a la resistència al Centre de l'imperi capitalista

Pel que fa al Centre de l'Imperi capitalista (bàsicament Europa i Nord-Amèrica) la Revolució d'Octubre ha deixat un llegat que no s'ha esvaït, malgrat els avanços socials que han fet al llarg de les darreres dècades les ideologies liberals. En la mesura, però, que al llarg dels anys 90 del segle passat i anys posteriors s'han anat reforçant moviments socials de resistència, els referents de la Revolució d'Octubre tornen a ésser presents. El fet és que mentre hi hagi opressió i lluita de classes el referent d'aquesta experiència de fa noranta anys no pot deixar d'aparèixer una volta i una altra.

Les experiències ulteriors (dels anomenats «Països de l'Est d'Europa» i els posicionaments dels partits comunistes de l'Europa Occidental) han creat importants reells envers el comunisme d'inspiració estalinista, però sense arribar a esborrar dins la memòria popular la importància cabdal de la Revolució d'Octubre.

Aspectes crítics

A més d'aquests trets fonamentals que hem exposat breument, és possible d'apuntar alguns aspectes crítics,

1. Com és sabut, la data correspon al mes de novembre del calendari gregorià. La revolució va esclatar a Rússia però va tenir una influència decisiva immediata a tot el territori de l'Estat rus.

2. L'anàlisi de l'evolució política dels països de l'Est d'Europa, d'ençà de la Segona Guerra Mundial, mereix un estudi aprofundit que no pot ser tractat en aquesta valoració de la Revolució d'Octubre. Tan sols apuntarem alguns elements crítics que puguin tenir el seu origen en el moment de la Revolució.

sobretot si analitzem aquella experiència des de la nostra perspectiva actual de lluita revolucionària alhora social, nacional i de gènere.

Des d'un punt de vista general es podria apuntar que la rigidesa que va acompanyar de manera forçosa les lluites per la presa del poder i el seu manteniment, en un entorn social escassament polititzat, va provocar el desenvolupament, des d'un primer moment, de tendències al dogmatisme i a l'esquematisme, tendències que no es desplegarien, però, fins uns anys més tard amb l'adveniment de l'estalinisme. Entre d'altres qüestions l'esquematisme inicial va portar a establir una equació que més tard s'ha demostrat inexacta: la confusió del progrés revolucionari amb una veritable cursa industrialista en la qual el que esdevenia prioritari eren els objectius productivistes i es deixava en un segon pla, el desenvolupament dels instruments socials de participació política i d'altres aspectes econòmics referents al medi i a la gestió dels recursos escassos.

Una altra mancança que, des del nostre punt de vista, podem assenyalar es pot trobar en la política envers la qüestió nacional, fonamentada en una formulació excessivament tacticista (en què es donava suport tan sols als moviments que podien ser favorables a la revolució socialista mundial, o a la pràctica, al poder dels països comunistes). Aquest fet va permetre que les propostes de la Revolució d'Octubre fossin efectives en els moviments nacionals de les colònies però que aboquessin més tard a formulacions insuficients (o tenyides d'una certa hipocresia) pel que fa a les nacions oprimides d'Europa (de l'estat soviètic o d'Occident) o de les colònies pròximes (com Algèria), experiències en què els partits comunistes europeus, hereus de la Revolució d'Octubre, han anat mantenint posicions favorables al manteniment de l'opressió de l'Estat. Malgrat aquestes experiències dels partits comunistes europeus, cal no oblidar que el principi de reconeixement del Dret d'Autodeterminació i de la llibertat de separació (criteri establert per Lenin i consagrat per la Revolució d'Octubre) va permetre l'accés a la independència de nombroses nacions

europees a finals del segle xx³.

Quant a l'alliberament de la dona, podem dir que les posicions de la Revolució d'Octubre foren alhora importants en la pràctica però insuficients en l'orientació. Això va portar a uns avanços considerables en el camp de la igualtat de gènere en la feina en molts països d'inspiració comunista, però no ha abocat a una formulació adequada de la qüestió pel fet que sempre s'ha estat formulant, seguint les formulacions de l'època, com una qüestió subordinada a la concepció hegemònica de l'opressió de classe, segons la qual, superada aquesta opressió, haurien de desaparèixer automàticament totes les altres formes d'opressió.

Consideracions finals

Hem advertit, a l'inici d'aquest article, sobre la necessitat de situar l'experiència de la Revolució d'Octubre en les coordenades geogràfiques, socials i històriques en què es va produir. En els paràgrafs precedents hi hem pogut veure mancances, algunes de les quals s'havien d'anar posant de manifest, però la detecció d'aquestes mancances en el seu origen és possible perquè contemplem aquells fets des de la distància d'una experiència passada de nou decennis. Aquestes consideracions crítiques són vàlides per a nosaltres per a evitar de caure en el calc mecànic de fets del passat. Un judici ponderat i just de la Revolució d'Octubre ens hauria de portar a considerar que, malgrat les mancances assenyalades, ens trobem davant una experiència cabdal del gènere humà que va irrompre en un món presidit per l'opressió, la tirania i les creences mítiques i religioses tradicionals que cridaven a la resignació. La Revolució d'Octubre va obrir una nova etapa de la història de la humanitat en què la victòria de les classes oprimides es va començar a considerar possible. No és pot dir que sigui una herència que l'home i la dona d'avui puguin oblidar.

CARLES CASTELLANOS

3. Pel que fa a la Rússia actual, és evident que no es pot dir que el règim de Putin, opressor de Txetxènia entre d'altres nacions sotmeses, tingui res a veure amb la Revolució d'Octubre

Entrevista a Carlos Taibo

Carlos Taibo és professor de Ciència Política i de l'Administració a la Universitat Autònoma de Madrid, on imparteix cursos sobre la política contemporània a l'Europa oriental.

Una part de les seves publicacions s'ha centrat sobre aquesta temàtica, com ara *Las transiciones en la Europa central y oriental* (Catarata, 1998), *La explosión soviética* (Espasa, 2000), *El conflicto de Chechenia* (Catarata, 2005), o *Rusia en la era de Putin* (Catarata, 2006).

També ha escrit obres sobre els desordres provocats per la globalització capitalista, com ara *Guerra entre barbaries* (Suma de letras, 2002), *Império norteamericano e capitalismo global* (3c3, Santa Comba, 2003), *Os movimentos de resistência frente à globalização capitalista* (Xerais 2005), *Rapiña global* (Suma de letras, Madrid, 2006) i *Misérias da globalização capitalista* (Abrente, 2006).

La desaparició de l'URSS ha afavorit visions més complexes i analítiques sobre l'experiència soviètica, o no s'ha superat encara la historiografia de propaganda pròpia de la guerra freda?

—Ni una cosa ni l'altra. Si, d'una banda, bona part de la historiografia de la guerra freda s'ha esfondrat, de l'altra, tanmateix, han reaparegut molts dels elements tradicionals, hipersimplificadors, de la interpretació «liberal» de l'experiment soviètic. En qualsevol cas, sí que han guanyat terreny visions que subratllen la relació, òbvia, entre aquell experiment i les singularitats històriques del país principal en el qual va prendre cos, és a dir, Rússia.

Quins creus que van ser els problemes que més costaren de resoldre als bolxevics un cop al poder?

—Els bolxevics van haver d'afrontar un procés d'enginyeria en un escenari en el qual el proletariat era poc nombrós, els efectes de la guerra mundial i de l'agressió exterior molt notoris i les mancances del seu propi projecte, autoritari i cridat a substituir els presumptes agents revolucionaris, evidents.

L'Estat soviètic de Lenin conduïa al model stalinista?

—Obria, si més no, aquest horitzó, tot i que seria exagerat afirmar que Stalin va ser una conseqüència inexorable del que feu Lenin.

A nivell de model econòmic, creus que l'industrialisme i el «desenvolupamentisme» propi del període stalinista van ser positius per a l'URSS? Creus que el comunisme actual hauria de revisar aquest aspecte de la seva proposta econòmica?

— Van ser nefastos —els seus efectes encara avui són perceptibles en molts àmbits—, com ho fou la marginació de la població en la presa de decisions. Naturalment que un projecte comunista ha de revisar hipercríticament opcions d'aquesta natura, i molt més tenint en compte que avui som cada cop més conscients dels paranys que acompanyen conceptes com «creixement» o «desenvolupament».

Com creus que va influir la Revolució Soviètica en l'alliberament de les nacions oprimides (dins i fora de l'estat rus)?

— L'efecte va ser, desgraciadament, marginal. Tot i que presons de pobles més grans que l'URSS han existit, el cert és que el sistema soviètic al capdavant va heretar bona part de la lògica imperial-nacional del tsarisme. Per la resta, al meu entendre el suport de l'URSS a molts moviments «d'alliberament nacional» al Tercer Món obeïa abans a una lògica geoestratègica i geoeconòmica més que no pas a un desig explícit de propiciar l'alliberament d'aquests pobles.

Com creus que la Revolució va influir en la situació de la dona?

— Va facilitar la incorporació de la dona al treball, però poca cosa més. Les dones van conservar un paper general de marginació en tots els ordres de la vida. D'altra banda, la seva presència en els estaments superiors de la política i en l'economia va ser sempre marginal.

A nivell de pensament polític, com va influir en el moviment comunista internacional la falta de crítica i l'autoritarisme propis del període stalinista?

— Van ser nefastos. Bona part de «l'esquerra» va sucumbir a un encís poc fonamentat i va acabar per subscriure fórmules que res tenien a veure amb un projecte comunista o socialista (per poc que a aquestes dues paraules els donem una significació profunda).

Avui en dia, una alternativa al capitalisme passa pel coneixement del que fou l'experiència soviètica?

— Passa, en primer lloc, per la consolidació de la consciència que els sistemes de tipus soviètic no van ser altra cosa que capitalismes burocràtics d'estat. El que s'esfondrà el 1989 a la URSS i als seus satèl·lits no fou sinó una forma singular de capitalisme, amb tots els seus addiments de jerarquització, explotació i exclusions.

Comunisme i autodeterminació després d'Octubre

Hi ha força opinions en el panorama intel·lectual català que assenyalen el comunisme com a força que històricament no ha contribuït a l'alliberament de les nacions. És l'opinió de Jaume Renyer en el seu llibre *El republicanisme català* (2007). També Alfons Quintà, fervent anticomunista, dedica bona part dels seus articles a demostrar que l'autodeterminació fou una proposta que es derivà exclusivament de les tesis de Wilson, no pas d'un marxisme que acusa d'estatista i centralista. I qui això signa recorda una taula rodona en la qual el sociòleg Antoni Estradé replicà a un representant de la CEPC que el leninisme mai no havia generat cap procés d'autodeterminació.

Esclarir la relació entre comunisme i alliberament nacional pot ser una de les tasques més punyents en l'argumentari de l'Esquerra Independentista per al debat d'avui dia, com ho pot ser (i aquí m'aventuro a assenyalar dues qüestions que crec importants) definir un model econòmic que vagi més enllà del model de planificació estalinista, hipercentralitzada i sense veritable control democràtic, o defensar la compatibilitat entre el comunisme i les llibertats.

En aquest article no ens endinsarem en les nombroses i prolífiques relacions que establiren les lluites d'alliberament nacional i la teoria marxista en la segona meitat del segle xx, sinó que ens fixarem tan sols en com resolgué la qüestió nacional la Revolució de 1917.

Des de l'independentisme català ja s'ha assenyalat que la visió de la Revolució d'Octubre com a procés de lluita social sense reivindicacions nacionals de per mig era esbiaixada¹. La presa del Palau d'Hivern, com a símbol de l'Octubre Roig, és cert que fou obra d'obriers russos «nacional-

ment no oprimits». Però no és menys cert que la Revolució no es guanyà en aquesta maniobra, sinó en la guerra civil que s'allargà fins 1920 i en la qual els nacionalismes jugaren un paper central en el derrocament del tsarisme.

Dinàmica autodeterminista...

El Govern Provisional de febrer-octubre de 1917 menyspreà les reivindicacions nacionals. Per contra, quan els bolxevics prengueren el poder donaren suport als moviments nacionals dels pobles de l'antic imperi per confegir una aliança que s'allargà fins a 1920 i que fou decisiva en la victòria a la guerra civil. Vet aquí els exemples «d'autodeterminació leninista»: a partir d'Octubre, i amb la *Declaració dels drets dels pobles de Rússia*, Ucraïna, els estats bàltics, Geòrgia, Finlàndia i els emirats centreamericans es convertiren en estats independents.

L'accés d'aquests pobles a la independència va donar lloc a règims que no estaven en l'òrbita política de la República Socialista Federativa i Soviètica de Rússia (RSFSR): els estats bàltics esdevingueren repúbliques de democràcia capitalista, Geòrgia quedà dominada pels menxevics i Ucraïna es tornà contra Moscou immediatament després d'accedir a la independència. En termes generals, l'aliança amb el bolxevisme es mantingué fins a 1920. Finalitzada la guerra civil, la nova conjuntura dissipava les esperances que la guspira russa encengués l'Europa obreira, i es perfilava així l'aïllament de la Rússia roja.

... i dinàmica centralista

L'aïllament va obligar la RSFSR a tancar files intentant confegir una unitat política al seu voltant amb els

1. Josep Guia a l'article «Sobre el nacionalisme» (1983), inclòs en el recull *Des de la Catalunya del Sud* (1987)

territoris que havien format l'antic imperi. Així, entre setembre de 1920 i setembre de 1921 signà tractats d'unió amb Azerbaidjan, Ucraïna, Bielorrússia, les repúbliques centreasiàtiques de Bujarai i Jiva i Armènia. Stalin, Comissari del Poble per a les Nacionalitats, era especialment partidari de la reintegració política de totes aquestes repúbliques. Per això, davant del concepte d'autodeterminació s'oposà el d'autodeterminació «del proletariat», que volia dir deixar la decisió sobre l'esdevenir d'una nació en mans dels comunistes locals que s'atorgaven la representació de la classe obrera local.

Els tractats d'unió que donarien lloc al macroestat soviètic no es feren, doncs, partint de la lliure decisió dels pobles. El cas més evident fou la invasió de Geòrgia per part de l'Exèrcit Roig el febrer de 1921. Així, Geòrgia quedava integrada a la Unió com a república dirigida, ara sí, pel partit bolxevic. Geòrgia, però, continuà sent una república incòmoda per a Moscou. Els comunistes locals no estaven d'acord que el seu país formés part d'una «Federació Transcaucàsica» com a entitat política federable, sinó que volien una república georgiana. Stalin va enviar els seus secretaris a negociar aquesta qüestió amb els comunistes georgians i Ordzhonikidze, l'enviat d'Stalin, va decidir acabar una de les discussions donant una bufetada a un georgià. Aquest incident arribà a orelles d'un Lenin ja molt malalt, que tot i això reaccionà.

El testament de Lenin com a conclusió

Durant la guerra civil ja hi havia hagut alguns elements que havien fet ressorgir el nacionalisme rus. Antics oficials tsaristes s'havien sumat a l'Exèrcit Roig per combatre la presència de tropes estrangeres a la seva pàtria. La invasió japonesa a l'Orient també revifà el patriotisme rus. I als territoris de l'Àsia Central, molts buròcrates i soldats tsaristes s'havien apuntat *a posteriori* a la causa bolxevic, que entenien com a garantia de la «unitat russa» davant el creixent nacionalisme dels pobles musulmans.

Tot això esgarriava Lenin, que ho deixà escrit en el que es coneix com el seu *Testament polític*. El testament de Lenin són les notes que el líder comunista, ja malalt, dictava a la seva dona, sobretot en vistes al XII Congrés del Partit de 1923. És en aquestes notes que trobem la visió de Lenin sobre la conjuntura que s'albirava: «El camarada Stalin, convertit en secretari general, ha concentrat a les seves mans un poder il·limitat, i no estic segur que sempre sàpiga utilitzar-lo amb la prudència necessària». Lenin en recomanava la destitució.

Doncs bé, és en aquestes notes pòstumes que Lenin reconeix, amb sinceritat revolucionària, que l'aparell polític soviètic l'havien heretat del tsarista i que no l'havien remodelat en cinc anys perquè immediatament des-

prés de prendre el poder havien hagut de fer front a la guerra civil. Per això proposa que la naixent Unió Soviètica es basi en el pacte federal. Si bé Lenin creia que la unió s'havia de mantenir per interès del comunisme internacional, també creia que Moscou tan sols havia de centralitzar els aspectes militar i diplomàtic i que en la resta l'autonomia de les repúbliques federades havia de ser plena. Fins i tot es pronunciava sobre la necessitat d'impulsar l'ús de les llengües nacionals no russes. Lenin morí a principis de 1924 i la URSS quedà a les mans d'Stalin que, precisament, era qui havia dirigit la política nacional des de 1917. Sembla que Lenin tenia una idea més justa de les relacions polítiques entre nacions federades, però aquesta consideració (com tantes altres sobre el que podria haver estat una URSS diferent a la que construí Stalin) no té massa valor històric perquè no és demostrable.

En qualsevol cas, el sistema de partit únic aixafà l'opció autodeterminista i federal que defensaven els bolxevics. Tanmateix, la inclusió formal del dret a l'autodeterminació en la Constitució de l'URSS és el que permeté que les repúbliques federades accedissin a la independència per vies legals a partir de 1991.

Així, cal considerar la degeneració del procés d'autodeterminació com una conseqüència més de la pèrdua de democràcia en el sistema soviètic: és allò del «partit que substitueix el proletariat, comitè que substitueix el partit i, al final, un individu que substitueix el comitè». L'aplicació de l'autodeterminació als pobles de l'antic imperi deixà molt a desitjar. Però afirmar que el comunisme soviètic, des de la seva teoria fins a la seva pràctica passant per la seva essència, era un sistema uniformitzador i centralista també és caure en un error. No podem oblidar aquestes advertències de Lenin al seu testament polític, ni tampoc l'existència de comunistes que, com Sultan Galiev (comunista musulmà expulsat del partit el 1923 i condemnat el 1928), intentaren donar forma a un marxisme que no fos contradictori amb les tradicions nacionals. Ni tampoc la celebració del I Congrés dels Pobles d'Orient el setembre de 1920 a Bakú, que plantejà políticament la qüestió dels pobles centreasiàtics per primera vegada.

L'estat socialista que sorgí de 1917 fou un experiment d'enginyeria política i la forma que prengué no es pot separar ni de les condicions de partida ni de les diferents conjuntures internacionals, generalment hostils. L'alliberament nacional fou una de les qüestions que quedaren mal resoltes en aquest experiment anomenat URSS, però, això no obstant, al llarg del segle xx serien molts els pobles oprimits del món que veieren en el comunisme un pensament ajustat a les seves necessitats de llibertat nacional i igualtat social.

ALBERT BOTRAN

Leninisme en l'Esquerra Independentista?

Quan es compleixen 90 anys de la Revolució d'Octubre, des del MDT i de manera conseqüent amb els principis del materialisme dialèctic, hem pensat que un bon homenatge als protagonistes d'aquells fets històrics seria repassar de manera breu i didàctica els elements primordials de la seva teoria-acció política i contrastar-los

amb fets i actituds presents en l'Esquerra Independentista catalana actual.

I ho fem, precisament, perquè som conscients que hi ha qui creu que els homenatges (i la pràctica revolucionària en general) haurien de consistir a omplir parets de falç i martells i consignes incomprensibles tant per als ma-

teixos autors, com evidentment, per al conjunt de les treballadors/treballadors i les classes populars catalanes.

Certament, en el nostre moviment (i d'altres) hi ha certs sectors que reivindiquen certa parafernàlia comunista i que, per contra, acostumen a ser els qui tenen (tant per les seves mancances formatives com, molt sovint, pel seu origen social benestant) actituds més allunyades de la praxi leninista i més viciades pel liberalisme, l'espontaneisme i altres desviacions petitburgeses.

Més que una anàlisi exhaustiva i sistemàtica, que no tindria cabuda en el format de *La Veu*, ens limitarem a apuntar determinats aspectes que considerem necessari comentar en l'actual moment històric.

El marxisme

La doctrina elaborada per Marx i Engels i definida per ells mateixos com a «*una guia per a la pràctica*», es basa fonamentalment en dos principis filosòfics: el materialisme i la dialèctica.

En el pròleg a la *Contribució a la crítica de l'economia* el mateix Marx escriu: «En la producció social de llur vida,

els homes contreuen determinades relacions que són alhora necessàries i independents de la seva voluntat, relacions de producció que corresponen a una determinada fase de desenvolupament de les forces productives materials. El conjunt d'aquestes relacions de producció forma l'estructura econòmica de la societat, la base real sobre la qual s'alça la superestructura jurídica i política i a la qual corresponen determinades formes de consciència social. El mode de producció de la vida material condiciona el procés de la vida social, política i espiritual. No és la consciència qui determina el seu ésser, sinó que, per contra, l'ésser social és qui determina la seva consciència.»

Per la seva banda, a *Ludwig Feuerbach i la fi de la filosofia clàssica alemanya* Engels ens diu: «...el món no pot concebre's com un conjunt d'objectes construïts i acabats, sinó com un conjunt de processos en els quals les coses que semblen estables, així com els seus reflexos mentals en els nostres caps (els conceptes), passen per una sèrie ininterrompuda de canvis, per un procés de gènesi i caducitat.»

Sobre aquestes bases, el marxisme conclou que la història de la humanitat és explicable en termes de lluita de classes, és a dir, és de la

confrontació (i no pas de la conciliació) d'on sorgeix el canvi i que el motor de la confrontació (i per tant del canvi) no és pas l'idealisme de les ments altruistes, sinó l'opressió social i econòmica i la presa de consciència dels oprimits respecte les seves pròpies condicions d'existència.

Partint d'aquestes concepcions, Marx i Engels propugnarán així l'organització del proletariat, l'única classe social objectivament revolucionària, en partits comunistes i sindicats, l'objectiu dels quals serà la conquesta de tot el poder polític (que no és el mateix que el simple govern d'un Estat) per tal de modificar de soca-rel les relacions de producció i establir una societat sense classes.

El leninisme

La contribució de Lenin al marxisme, posada en pràctica en l'experiència de la revolució soviètica, fa referència sobretot a les qüestions tàctico-estratègiques del procés revolucionari de presa del poder per part dels treballadors i les formes d'organització que se'n deriven.

Lenin no creu necessari enquadrar dins el Partit tota la classe obrera, sinó que considera que una avantguarda organitzada pot dirigir el conjunt de les masses a la revolució sempre que sigui capaç d'analitzar correctament la conjuntura, definir i desplegar una correcta línia d'acció política i construir les estructures (socials, econòmiques, militars, etc.) necessàries.

Fa, doncs, una distinció de tasques entre els comunistes, enquadrats en el Partit i a qui correspon una funció estratègica d'avantguarda i direcció política, i el conjunt dels proletaris i sectors populars, que, enquadrats en les organitzacions de masses (sindicats, plataformes, consells, soviets...) seran finalment els veritables protagonistes de la revolució.

L'MDT, a partir de la seva refundació com a partit marxista-leninista el 1998, fa seva aquesta concepció i aspira, d'una banda, a incorporar el màxim de sectors conscients de la classe treballadora catalana a les tasques d'avantguarda per tal de crear ideologia, línia política i estructures per al moviment, i de l'altra, a desplegar una acció política de masses (a través de la CUP, les Plataformes per l'Autodeterminació, les Plataformes de lluites socials, etc.) que faci avançar el conjunt del nostre poble vers la ruptura democràtica i l'establiment d'un poder popular català.

Amb encerts i errades, hem intentat analitzar les tendències socials, polítiques i econòmiques al si de la nostra societat mundialitzada, definir i desplegar les línies de treball més adients a cada context i, sobretot, hem tingut clar el rol a jugar en cada moment per cadascuna de les estructures que conformen el conjunt del moviment independentista, cosa que ens ha estalviat determinades actituds sectàries.

Les desviacions

Tornant a Lenin, volem parar esment en un parell d'avertències del líder bolxevic, el vigor de les quals és indiscutible. A l'opuscle *Sobre el significat del materialisme militant* alerta que «Un de les més greus i perilloses errades del comunistes (així com de tots els revolucionaris) és imaginar-se que la revolució la poden dur a terme els revolucionaris sols. Ben al contrari: per a l'èxit de tot treball revolucionari seriós, és necessari comprendre i saber aplicar a la pràctica el concepte que els revolucionaris només són capaços de

dur a terme el paper d'avantguarda de la classe, l'element realment vital. L'avantguarda compleix les seves tasques d'avantguarda només quan sap no aïllar-se de la massa que dirigeix, sinó conduir realment endavant tota la massa».

La concepció estúpida de la Unitat Popular com la simple suma de sectors combatius minoritaris (i sovint marginals) que alenteix la construcció d'un referent de masses i la incorporació al moviment d'amplis sectors de les classes populars que potser avui no són independentistes i revolucionaris, però que volem i necessitem que un dia acabin essent-ho, és l'exemple més descarnat d'aquesta desviació anunciada per Lenin.

Al discurs *Tasques de les Joventuts Comunistes* Lenin diu «No volem un ensenyament memorístic, però necessitem desenvolupar i perfeccionar la memòria de cada estudiant a partir de fets essencials, perquè el comunisme quedaria reduït a una façana buida i el comunista no seria més que un fanfarró si no reelaborés amb la seva consciència els coneixements adquirits. No només heu d'assimilar aquests conceptes, sinó que heu de fer-ho amb esperit crític (...) El comunista que es vanta del seu comunisme per haver rebut unes conclusions preestablertes sense haver realitzat un treball molt feixuc i seriós d'analitzar els fets sobre els quals està obligat a adoptar una actitud crítica, seria un comunista molt lamentable».

Certament, aquest ha estat el gran mal de molts partits comunistes (trotskistes i estalinistes) i organitzacions suposadament revolucionàries després de la mort de Lenin: convertir els seus militants en éssers acrítics, fanàtics, estúpids i submisos a tota mena de consignes, fins i tot quan aquestes suposen un autèntic insult a la intel·ligència (negar l'existència d'una realitat fefaent) o un

evident fre al desplegament de l'acció de masses (posar els interessos particulars i sectaris pel davant de les necessitats històriques del moviment).

Dins de l'Esquerra Independentista, ja sigui per simple ignorància dels *fets essencials* o per l'absoluta desconexió d'alguns militants respecte de la realitat i les masses, encara existeixen persones (sortosament cada cop menys, sobretot si ho comparem amb el que passava fa deu anys) contra les quals Lenin advertia: personatges ignorants (i sovint orgullosos de la seva ignorància) que, amb un discurs après de memòria, intoxiquen el moviment amb consignes forassenyades i rumors maliciosos.

Des de l'MDT, conscients de la necessitat imperiosa i constant d'adaptar teoria i pràctica a una realitat en permanent transformació, de realitzar una crítica de certs elements del cos teòric del marxisme, com els que fan referència a les lluites nacionals, i de trencar definitivament amb les barroeres pràctiques estalinistes bastides a partir de la històricament refutada teoria de la construcció del socialisme en un sol país, ens reafirmem en la vigència dels principis leninistes.

Per tant, ens adrecem als sectors més conscients del Poble Treballador Català a prendre partit i enquadrar-se en la nostra organització per tal de participar de les tasques d'avantguarda: la lluita ideològica, el desplegament d'una línia tàctica de masses i la creació de les estructures necessàries per a l'establiment del poder popular català.

Alhora, encoratgem el conjunt de l'Esquerra Independentista i del poble català a seguir organitzant-se i reforçant les organitzacions populars, tant les de referencialitat política de masses (CUP) com les plataformes de lluita sectorial.

Política lingüística i Revolució

A finals dels anys vuitanta del segle xx, qualsevol observador o observador de la realitat soviètica podia constatar l'existència d'un estès bilingüisme unilateral a favor dels russòfons, l'ús predominant del rus en determinats àmbits d'ús (estudis superiors o l'administració central), la presència creixent d'aquesta llengua en àmbits com l'escola primària o secundària o manifestacions constants d'interposició lingüística. Aquest fet revelava la situació de minorització lingüística en què es trobaven la majoria de llengües de la URSS, situació que era la catalitzadora de processos més o menys avançats de substitució lingüística en determinades zones d'aquest Estat, de resultes dels quals la continuïtat d'algunes llengües no-russes (especialment les demogràficament febles) estava amenaçada.

Ara bé, cal preguntar-se si aquests havien estat els objectius dels bolxevics en prendre el poder el 1917 i si la seva diguem-ne política lingüística conduïa a aquests resultats. Abans d'endinsar-nos-hi, caldria fer tres aclariments.

D'entrada, cal remarcar que donada la gran diversitat nacional o ètnica (uns 30 grups segons la tipologia oficial) i lingüística (unes dues-centes llengües) del que havia estat l'imperi rus i les polítiques assimilacionistes dels diferents tsars, que havien convertit el seu imperi en una presó del poble, la qüestió nacional i lingüística van estar a l'ordre del dia en les decisions que es van prendre en els primers anys de la Revolució. És a dir, encara que

el desenvolupament teòric sobre aquestes qüestions havia estat escàs dins la tradició marxista (malgrat les aportacions de Lenin al debat sobre el dret a l'autodeterminació), raons de política pràctica van situar-les en un lloc destacat en l'agenda dels bolxevics.

En segon lloc, cal dir que no hi va haver una política lingüística uniforme al llarg dels més setanta anys d'existència de la URSS. Les estudioses i estudiosos del tema distingeixen com a mínim quatre etapes, tot i que s'ha de dir que a partir de mitjan dels anys trenta del segle xx les decisions que es van prendre en l'àmbit de la política lingüística van tenir una mateixa orientació, en la mesura que van afavorir la russificació i la minorització de moltes llengües existents, processos que es van accentuar a la segona meitat del segle passat.

En tercer lloc, cal tenir en compte la rellevància de la llengua per als bolxevics a l'hora de fixar els límits de les diverses entitats nacionals que hi havia al si del territori. La llengua va ser un criteri fonamental per a les divisions administratives (repúbliques i repúbliques autònomes) i a la llarga va permetre la construcció d'identitats nacionals poc clares o inexistents abans de la Revolució (el cas de l'uzbek és paradigmàtic).

La *korenizatsiya* (o nativització)

Com en d'altres àmbits, en el camp de la política lingüística els primers anys de la Revolució van estar mar-

cats per una explosió de forces creatives alliberadores. Així, en contrast al que havia estat la política dels tsars, caracteritzada per allò que els bolxevics anomenaven «el gran xovinisme rus», que entre d'altres coses, implicava la russificació lingüística, les primeres mesures del govern revolucionari van anar en sentit contrari, cosa que els va permetre obtenir el suport dels sectors socials (per exemple, una part de les *intelligentsies* nacionals) que tot i no ser comunistes lluitaven per l'alliberament nacional de les seves nacions.

Aquestes mesures tenien com a marc referencial la Declaració dels Drets dels Pobles de Rússia de 2 novembre de 1917, que establia:

1. La igualtat i la sobirania dels pobles de Rússia.
2. El dret dels pobles de Rússia a la lliure autodeterminació, fins al punt de separar-se'n i formar un Estat independent.
3. L'abolició de qualsevol privilegi o desavantatge nacional o nacional-religiós
4. El lliure desenvolupament de les minories nacionals i els grups ètnics que habiten el territori de Rússia.

Ara bé, si bé pel que fa al punt dos hi va haver una reculada després de la guerra civil (vegeu l'article d'Albert Botran en aquest mateix número), no es pot dir que passés el mateix pel que fa a la política lingüística, els principis rectors de la qual van ser la igualtat de totes les llengües i, per tant, que cap llengua fos considerada l'oficial del nou Estat soviètic.

Pel que fa al aquest segon punt, ja el 1914¹ Lenin s'havia mostrat contrari que, per exemple, el rus esdevingués llengua oficial obligatòria com pretenien els liberals. El líder bolxevic entenia que l'aprenentatge d'aquesta llengua pels no-russos no podia basar-se en la coerció i declarar-la única llengua oficial era obligar-los a aprendre-la.

Pel que fa al primer punt, cal dir que no era un principi compartit per tots els bolxevics (la majoria dels quals eren nacionalment i lingüísticament russos), però Lenin va aconseguir que la seva organització i el nou govern l'assumissin com un dels principis de la política lingüística.

Els objectius d'aquesta política es va concretar en les resolucions del 10è Congrés del Partit Bolxevic (març de 1921), en què es va acordar:

- «— Desenvolupar i consolidar el seu Estat soviètic d'una manera adequada a les característiques nacionals i la manera de viure d'aquests pobles;
- »— Desenvolupar i consolidar organismes judicials, administratius, econòmics i governamentals que operin en la llengua nadiua i que estiguin formats per persones d'aquests pobles que coneguin la manera de viure i la psicologia de la població local;
- »— Desenvolupar la premsa, les escoles, el teatre, els clubs i les institucions culturals en la llengua nadiua;
- »— Desenvolupar i establir una ampla xarxa de cursos i escoles generals i tècnico-professionals en la llengua nadiua.»

Va ser en virtut del principi d'igualtat i dels objectius suara esmentats que es van emprendre, en primer lloc, tot un seguit treballs per tal de descriure les dife-

rents llengües (moltes de les quals no havien estat estudiades gens o poc fins aleshores i, a més, no comptaven amb tradició escrita) i codificar-les. Es van iniciar, doncs, diversos processos d'estandardització centrats en primer lloc en el vessant de la codificació (grafització, sistematització morfosintàctica i fixació del lèxic)².

Dur a terme aquesta codificació no va ser gaire fàcil perquè, a més de l'escassetat de mitjans amb què comptava el naixent Estat soviètic, un dels principals entrebancs era delimitar les llengües existents, ja que el que hi havia en algunes zones (Àsia Central, per exemple) era un *continuum* lingüístic, els parlants dels qual tenien graus de consciència lingüística força desiguals, fins i tot en el cas que parlessin varietats emparentades. D'altra banda, algunes «llengües» no tenien un nom, la qual cosa era sovint la causa de la manca de consciència unitària. Per tant, l'agrupació de diferents varietats sota una denominació va dependre en alguns casos de criteris polítics. Un altre entrebanc seriós era triar la varietat que havia de servir de base per a l'estàndard, que de vegades era incomprendible per als parlants d'altres varietats.

La necessitat d'aquests processos d'estandardització anava vinculada a l'expansió funcional de les llengües no-russes prevista en les resolucions del 10è Congrés del Partit Bolxevic reproduïdes més amunt. Aquesta expansió funcional va afectar àmbits com l'ensenyament (el primari sobretot i posteriorment el secundari), els mitjans de comunicació o l'administració.

Cal remarcar també que, tal com preveïen aquestes mateixes resolucions, especialment el segon punt, l'objectiu era «nativitzar» (*korenizatsiya* en rus, que literalment vol dir *arrelament*) aquests àmbits, cosa que afectava tant la llengua que s'hi havia d'emprar com les persones que en formaven part.

Encara que no pas en tots els casos, l'ús de les llengües no-russes en àmbits formals va permetre completar l'altre vessant de l'estandardització: la completació³, que consisteix fonamentalment en la modernització del lèxic i l'elaboració estilística. En aquest sentit, cal destacar el fet que algunes de les *intelligentsies* nacionals que van col·laborar en la implementació d'aquests processos d'estandardització van aconseguir que, per exemple, la modernització lèxica es dugués a terme d'una manera autocentrada, és a dir, no interposada pel rus.

La fi de *korenizatsiya*

Aquesta orientació de la política lingüística basada en la nativització es va capgirar als anys trenta, sobretot a partir de la segona meitat d'aquesta dècada. Lenore A. Grenoble⁴ assenyalava tres fets que van incidir en el final de la *korenizatsiya*: el discurs d'Stalin al XVII Congrés del Partit Comunista (1934), en què va donar per closa la aquesta etapa, el decret oficial (13 de març de 1938) que feia obligatori l'estudi del rus a totes les escoles de l'Estat soviètic i la campanya perquè es canviessin els sistemes ortogràfics basats en el llatí per d'altres de basats en el ciríl·lic. A aquests fets caldria afegir-hi la repressió

2. Per a aquests aspectes teòrics vegeu el llibre de Carles Castellanos *Llengua, dialectes i estandardització* (Octaedro, 2000) i el de Xavier Lamuela *Estandardització i establiment de les llengües* (Edicions 62, 1994)

3. *Ibidem*.

4. *A Language Policy in the Soviet Union* (Kluwer Academic Publishers, 2003).

1. "Is a Compulsory Official Language Needed?" (traducció de l'original rus publicat a *Proletarskaya Pravda*, núm. 14, que es pot consultar a <http://www.marxists.org/archive/lenin/works/1914/jan/18.htm>).

staliana, que va escapar una part de la *intelligentsia* de les minories nacionals que havien ajudat a implementar la política de nativització.

A partir d'aleshores es produirà un gir copernicà i la política lingüística passarà de centrar-se en les llengües no-russes a focalitzar la seva atenció i els recursos en

l'aprenentatge del rus pels no-russos, cosa que portarà als resultats assenyalats en el primer paràgraf d'aquest article. Tot plegat anirà acompanyat d'una associació creixent a partir dels anys seixanta entre rus i identitat soviètica.

M. ESCRIG

John Reed: «Filla de la revolució»

JOHN REED
Hija de la revolución

Txalaparta, 2007, 365 pàgines

La literatura és la vida. Però per assolir aquesta fita cal una sensibilitat que no és a l'abast de qualsevol creador. L'escriptor comunista John Reed (1887-1920) aconduí la seva narrativa, reblerta d'idees alliberadores, a través del fet de saber *llegir* cada conjuntura històrica en clau de les forces socials i polítiques que encapçalaven un canvi social o un procés revolucionari. Però sobretot aquest internacionalista nord-americà aconseguí de construir un escenari on transcorregueren protagonistes de la vida social, la característica dels quals era explicitar les seves actituds, creences, opinions sobre la seva circumstància i sobre el moment que estaven vivint. És per això que *Filla de la revolució* esdevé un document de primera magnitud per a contextualitzar els fets polítics mundials entre 1912 i 1919. Aquest és el temps històric que l'autor organitza «ideològicament» per a reflectir esdeveniments polítics i socials dels EUA, del Mèxic revolucionari de Villa, de la Rússia soviètica i de l'Europa balcànica en guerra contra l'expansionisme germànic. L'exposició de la narració acaba amb una paròdia del que va esdevenir durant la negociació dels acords de pau —un sarcasme sobre la realitat postbèlica— proposats pel president estatunidenc W. Wilson i qüestionats, és clar, per les ànsies geopolítiques dels països guanyadors de la Primera Gran Guerra.

Però la significació del conjunt dels retrats sociopolítics de Reed rau a caracteritzar la tipologia de les classes subalternes i dels líders sindicalistes revolucionaris de la Industrial Workers of the World (IWW). Així, per exemple, la societat novaïorquesa no esdevé el tòpic recurrent del progrés sense context, sinó que és protagonitzada pels sectors marginalitzats, empobrits, per les dones explotades en l'exercici de la prostitució i per la ironia reflectida —al passatge *El capitalista*— en la solidaritat mútua dels sense sostre, que posteriorment serà escenificada per Charles Chaplin. Aquest era el marc sociològic dels *Temps moderns* caracteritzat per les relacions socials a què abocava el tailiorisme en el primer cicle de divisió tècnica del treball. I aquest punt de referència societatari és contrapuntat per l'autor amb la descripció del sentit de la militància del sindicalisme de classe, el seguiment de les vagues (i la repressió dels patrons i capatassos) que, com anota Reed, eren motivades a causa de l'estricta reclamació dels drets laborals dels treballadors. Tot amb tot, la contextualització de l'obra s'esdevé en un marc polític en què el colonialis-

me previ a la primera guerra mundial anuncia l'estratègia d'oposició al conflicte bèl·lic pel que fa a la intervenció del proletariat rural i industrial.

I, és clar, la culminació de la resposta obrera a l'exploatació del capital és exposada per l'intel·lectual de Portland per mitjà de l'exposició davant la societat occidental dels primers assoliments en la construcció d'un nou ordre econòmic social fonamentat en la pontencialitat productiva de la força del treball que socialitza els mitjans de producció. En aquest sentit, Reed exposa les mesures planificadores immediates a causa de la revolució soviètica a Rússia entre 1918 i 1920. És a dir, entre la guerra civil contrarevolucionària i la inicial consolidació dels òrgans de decisió revolucionaris de base: els Soviets d'obres i camperols. La informació que l'escriptor abasteix és en qualsevol cas pedagògica, referencial, per als treballadors nord-americans, i explicita, alhora, una contraposició entre el vell règim tsarista i la nova època comunista. No en va, Reed mateix serà un dels fundadors del Partit Comunista dels Treballadors quan tornà al seu país després de conèixer la nova realitat política bolxevic —entre setembre de 1917 febrer de 1918— bastida pel fil roig dels *Deu dies que trasbalsaren el món*.

En conseqüència, el conjunt de quadres històrics que ens ofereix John Reed en aquesta obra té una especial rellevància en mostrar com es vehicula la formació de la consciència de classe del bloc social minoritzat pel poder econòmic (la classe obrera) partint de les contradiccions determinades pel marc històric del moment. És a dir, el periodista entén que la militància orgànica sindical i política és una conseqüència de la maduració de la situació d'opressió. Allò que cal valorar, per tant, és el moviment social —la pràctica transformadora— que conformarà la radicalitat d'una estratègia programàtica. No debades, alguns dels personatges descrits per Reed (el mateix capítol *Filla de la revolució*) destil·len un cert mil·lenarisme revolucionari, que no és altra cosa que el codi ètic que els movia a imaginar un altre estat de coses: «Tres generacions de sang lliure i enfurismada lluitant indomablement per un tèrbol somni de llibertat. I ara una quarta al bressol! Es tractava de quelcom de més pregon que la raó, d'un instint de l'esperit humà que no la força ni la discussió mai no podrien desarrelar».

XAVIER FERRÉ

El tractament d'aquest fenomen ha de ser més sòlid i permanent, a la nostra manera de veure, perquè un tractament insuficient pot portar a un desplaçament de l'orientació de la lluita independentista cap a posicionaments que converteixen el moviment que s'ha anat construint al llarg d'una vintena llarga d'anys en una alternativa domesticable o fàcilment assimilable.

En aquest sentit és molt important en aquest camp no defugir tampoc el debat polític. Per això considerem de manera molt positiva el debat en què va incidir la CUP en l'acte del 6 de setembre convocat pel FOCDA (Fòrum Català pel Dret a l'Autodeterminació), entorn de la definició de «Fulls de Ruta cap a l'Autodeterminació». En aquesta ocasió Josep Anton Vilalta, en representació de la CUP, va deixar clara la posició de l'Esquerra Independentista, fonamentada en l'organització popular i en la lluita per l'alliberament nacional i social².

L'alternativa de l'Esquerra Independentista ha de quedar, doncs, en cada cas, ben clara i definida. En aquests moments és essencial que els partits orgànicament catalans que han estat apostant de manera continuada i a fons per l'autonomisme o el federalisme (CiU, ERC) **no puguin endegar maniobres conjunturals (amb el nom de «Fulls de Ruta» o «Refundació del catalanisme») per a continuar la seva mateixa política d'encaix amb Espanya** per mitjà de les seves actuacions ostentament contradictòries, com ho són el fet de donar la direcció del govern del Principat de Catalunya a un partit espanyolitzador (ERC), o diferents operacions de reflatament de la via estatutària per mitjà de pactes vergonyants (CiU).

Cal mostrar que defensar l'Autodeterminació i emprendre sincerament el camí cap a la Independència demana, sobretot d'aquests partits que s'omplen la boca de la defensa de la nació catalana però que es troben empantanegats a fons en les inèrcies de la política institucional del règim actual, una ruptura amb els hàbits generalitzats al si de la casta política, fonamentats en pràctiques enganyoses i clientelars que han esdevingut habituals en les forces institucionals del règim parlamentari monàrquic espanyol que patim. Crear un moviment nou de caire rupturista exigeix una ruptura amb aquest passat.

En resum, de cara al conjunt de l'Esquerra Independentista, per molt que la inèrcia pugui portar el nostre entorn a refugiar-se en els nostres guetos defensius, si volem que la lluita independentista avanci, convé que tota l'esquerra independentista s'apliqui en una doble línia de treball de cara al conjunt de la societat:

D'una banda, que intensifiqui el debat, la lluita ideològica i la mobilització contra l'autonomisme i els seus símbols. Per exemple, com hem apuntat més amunt, el rebuig contra la presència del rei d'Espanya a Girona ha estat un element molt important per a augmentar les contradiccions de l'Estat monàrquic i també de les opcions autonomistes que es refugien en aquest Estat. Ajudar a traslladar aquest debat al conjunt de la societat hauria de ser una tasca de totes i tots els independentistes.

I, d'altra banda, cal anar emplaçant les opcions liberals al si de l'independentisme i el «sobiranisme», mostrant les seves contradiccions. Cal que davant els qui es proclamen independentistes però que es manifesten com a «anticomunistes» o «pro-capitalistes», per exemple, encara que disfressin sovint les posicions amb formulacions que es presenten com a «neutrals», quedi en evidència l'error que representa la manca d'arrelament social, tant per la reducció del suport que pot patir l'independentisme si adoptava majoritàriament aquestes posicions, com perquè la manca d'una perspectiva prou definida deixaria la sensibilitat independentista que dia a dia es va estenent socialment sense un horitzó engrescador i aglutinador.

Quines estructures d'organització?

La necessitat d'enfortir l'Esquerra Independentista en la conjuntura actual és imperiosa. La construcció de la Unitat Popular com a expressió política de masses del nostre moviment (és a dir, que pugui aglutinar l'Esquerra Independentista organitzada i tots els sectors socials en lluita per l'alliberament social i nacional i també el seu entorn de simpatitzants) és, doncs, cada dia un objectiu més necessari i urgent.

En aquest sentit, cal tenir molt clar que la Unitat Popular només es pot construir a partir d'experiències socials àmplies i immerses en la lluita política quotidiana. La Unitat Popular només es pot construir de manera sòlida i seriosa a partir de la confluència de la tasca de les CUP arrelades arreu del territori. La creació de la Unitat Popular no es podrà construir per mitjà de simples experiments de coordinació que impliquin únicament de la militància d'algunes organitzacions de l'Esquerra Independentista.

Quin paper correspon, doncs, a les organitzacions de l'Esquerra Independentista actuals? Fins ara hem observat dos nivells d'organització en procés de desenvolupament.

a) D'una banda, tenim el nivell socialment més estès és el que hem definit com a Ruptura Democràtica per la Indepen-

dència. Aquesta ruptura es va articulant actualment al voltant de la defensa del dret d'autodeterminació (o del dret de decidir, com se l'ha estat denominant darrerament, amb un llenguatge socialment més entenedor). La Plataforma pel Dret de Decidir representa en aquest moment el marc polític on conflueixen els sectors més clarament disposats a avançar d'una manera col·lectiva i participativa en el camí d'aquesta ruptura fonamental. I l'Esquerra Independentista ha de fer sentir la seva influència en aquest àmbit d'una manera més clara que no ho ha fet fins ara.

b) D'altra banda, hi ha el nivell de la Unitat Popular que hem esmentat més amunt, que representa políticament l'acumulació de forces pròpia de l'Esquerra Independentista, i que parteix socialment de l'aglutinació de les classes populars organitzades i en lluita per l'alliberament nacional i social alhora.

Es tracta de dos processos que cal que es desenvolupin en paral·lel, tant si volem que tingui lloc la Ruptura Independentista (i en aquest cas, cal que la Plataforma pel Dret de Decidir —o l'organisme equivalent— compti amb el suport de totes i tots els independentistes dels sectors més diversos); com si volem que la Ruptura Independentista prengui la forma representativa dels interessos de les classes populars, és a dir de República democràtica, popular i federativa (i en aquest cas, és imprescindible comptar amb una Unitat Popular estructurada i amb capacitat d'influència social més enllà de l'estricta militància de les organitzacions de l'Esquerra Independentista actuals).

Funcions específiques de l'Esquerra Independentista

Les organitzacions de l'Esquerra Independentista actuals, si realment volen treballar per l'avanç de la lluita pels seus objectius nacionals i socials, a més de continuar impulsant les mobilitzacions populars, han d'implicar-se a fons en la tasca d'activar la lluita ideològica en els nivells que hem assenyalat (impedint la regeneració de l'autonomisme i disputant l'espai social al liberalisme) i han de treballar per a reforçar els dos nivells d'organització fonamentals (el de Ruptura general, la PDD; i la pròpia alternativa social i nacional, la Unitat Popular).

És una evidència que per a impulsar totes aquestes tasques caldria comptar amb una estructura estratègica extremament potent formada pel conjunt de les organitzacions amb capacitat de tipus estratègic actualment desenvolupades. Avançar cap a

2. Vegeu el resum aparegut a www.llibertat.cat

la unitat (ni que sigui de planificació de tasques i d'activitats) dels partits i organitzacions polítiques actuals és, doncs, un objectiu imprescindible. Una unitat estratègica no s'hauria de confondre tampoc amb una coordinadora juvenil d'agitació i pro-

paganda, per molt activa que pugui arribar a ser. Cal una dinàmica unitària que sigui capaç de fixar de manera raonada un desplegament polític de masses amb capacitat de planificació i de decisió de tipus estratègic, és a dir, amb perspectiva àmplia

d'acord amb les necessitats polítiques i socials del moviment independentista en el seu conjunt, tenint en compte l'evolució dels nivells diversos de sensibilització i de consciència política de les classes populars catalanes.

L'esquerra independentista avui

ROGER BUCH
L'esquerra independentista avui

Columna Edicions, Països Catalans,
maig 2007, 315 pàgines
ISBN: 84-664-0819-6

L'autor d'aquest llibre, Roger Buch (1970), va néixer a Barcelona i és llicenciat en Ciències Polítiques i Sociologia per la UAB i màster en Ciència Política per aquesta universitat. Des de 1998 és professor a les Escoles Universitàries de Treball Social i Educació Social de la Fundació Pere Tarrés (URL) i dirigeix diversos projectes de voluntariat i associacionisme en aquesta Fundació. És autor del treball *El Partit Socialista d'Alliberament Nacional dels Països Catalans (1974-1980)* i ha participat en les obres col·lectives *Diccionari dels partits polítics de Catalunya. Segle XXI* i *Esquerra Republicana de Catalunya, 70 anys d'història*.

L'esquerra independentista avui és un llibre recopilatori de tot allò que envolta l'independentisme català, des de les seves organitzacions polítiques, socials, culturals, etc, fins al rock radical, les noves tecnologies, els símbols, les calçotades, el suport a les seleccions catalanes, etc. En definitiva, el llibre pretén ser un retrat de l'esquerra independentista (EI) actual, dels seus entorns i de la seva influència sobre el conjunt de la societat catalana.

Però tota fotografia és potencialment manipulable, i ara més que mai amb la tecnologia de les càmeres digitals. I això és precisament el que fa Roger Buch en el llibre que s'analiza aquí. Així, l'autor fa aparèixer més diàfanament la imatge d'ERC/JERC com al referent de debò, el seriós de l'EI i enfosqueix la resta posant-li l'etiqueta de moviment juvenil, amb la qual cosa ja l'està acusant indirectament d'immadur, d'inconscient, d'eixelebrat...

A més, una part molt important de la realitat ja no hi surt, l'ha obviat de la instantània, suposo que per no enlletgir-la: em refereixo a les clavegueres de l'Estat. Les actuacions repressives dels seus diferents aparells no hi són esmentades i aquesta és una part molt important en una visió (no ho vull qualificar d'anàlisi) de l'EI, ja que són un element cabdal per comprendre la seva situació actual de feblesa però alhora amb un nivell de resistència molt important. Un altre factor no inclòs a la foto és la raó (o les raons) de la no presència de les activitats de l'EI (que no puguin ser manipulades en la seva contra) en els grans mitjans de comunicació. Només esmenta el fet, no pas la causa.

Vaja, una foto molt trucada i esbiaixada amb la intenció d'arribar a exposar una idea ja preconcebuda (que no és la conclusió de res): l'EI no té cap mena de futur institucional, que per a l'autor això equival a dir que no té cap mena de futur, ja que al llarg de tot el llibre no es cansa de posar en dubte qualsevol procés que no sigui l'estrictament parlamentari, una manera de dir que l'única via factible la d'ERC, cada cop més allunyada d'una estratègia clarament independentista i amb una deriva ideològica de l'alçada d'un campanar. Ara bé, tot això amb l'afirmació que l'independentisme està creixent. Com es pot sentenciar a l'estancament un moviment independentista en creixement i dinàmic?

Les fotografies són estàtiques i mostren una realitat d'un moment determinat. Les fotografies dels anys vuitanta, o dels anys noranta del segle passat, no tenen res a veu-

re amb les que es poden fer en aquesta primera dècada del segle XXI, raó per la qual no té cap mena de fonament afirmar que mai l'EI portarà a termes els seus objectius estratègics. Les circumstàncies són canviants, són dinàmiques i una de les missions fonamentals de l'EI és la de transformar la realitat per tal de fer possible uns Països Catalans independents, socialistes i antipatriarcal. Així, des de l'EI creiem que aquesta és l'eina més adequada per aconseguir-ho.

Un punt que sorprèn qualsevol lector és el fet que tot i que l'autor explica que per fer-se amb informació sobre el tema tractat, a més del seguiment i observació de l'activitat de les organitzacions, ha realitzat entrevistes a militants i dirigents d'algunes organitzacions, en cap moment en cita cap, ni explicita si ho ha fet de manera formal o informal. És un detall que fa que moltes dades que figuren en el llibre, com la del nombre de militants de les organitzacions, el nombre de militants que assisteixen a les respectives assemblees, la distribució militant per comarques, els transvasaments de militants de l'EI a ERC, les intencions d'una determinada organització, etc., siguin poc fiables (perquè sovint són falses), ja que la font no hi figura enlloc.

Comptat i debatut, és un llibre que cal valorar en el que realment és, una mostra esbiaixada de l'EI per arribar a la conclusió, ja preestablerta, que l'única sortida viable per a l'independentisme català és confiar en ERC. Per aquest viatge no calien tantes alforges!

FELIU RIPOLL